

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Iustitia Et Iure Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 An particularis iustitia recte in distributiuam & co[m]mutatiua[m]
diuidatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

nitur de herbarum quoque inutilium luxurie ac fertilitate laudatur propter spem quam promittit futura frugis. Et sic interpretatur illud Aet. 7. quod cum animo plenus esset ad liberandum populum, illa ratione arbitrabatur rem perfecturum. Ad tertium denique respondeatur, quod cum spiritualis potestas supereminat seculari, potest Ecclesiæ iustitia. Prælati seculares iudicio cogere in his quæ ad gratiam, & ad gloriam pertinent.

QUÆSTIO V.

DE DIVISIONE IUSTITIÆ.

S.Tho. 2.2. quæst. 61.

ARTICVLVS I.

*Vtrum particularis iustitia recte indistribu-
tiuum & commutatiuum dividatur.*

Potiusquam de iustitia in genere, deque suo contrario, iniustitia, atque de eius annexis, iure sejicer & iudicio quanti res postulabat, distributum est, superest ut ad illam eius celebrinam diuisionem descendamus, qua in distributionem & communiam disparitur. Ergo quæstio ordine quinta huius libri, *vnum particularis iustitia recte in distribu-
tiuum & commutatiuum dividatur?* Que-

sio hac autem quatuor articulis absolvetur. Quorum primus diuisionis rationem doceat, secundus vtrumque medium, tertius materie diversitatem, quartusque tandem formam. A parte ergo negariua questionis agitur primo. Cum tres sint reipublice ordines, nempe totius ad partes, partium ad totum, & partium inter se, pulchrius, at que ad item propriis fieret ex equo trimembrii diuiso, nimurum in legalem, que primam instituit ordines & distributionem, que ad secundum spectat, & communitatiuum, que circa tertium versatur in epte ergo sunt bimembrii. Secundo arguitur. Si vila est huius diuisionis ratio, ea vel inde ori-
etur, quod habent distincta subiecta, nem-

pe quod distributua est in principe, cui incumbit bona publica distribuere, commutativa vero in subditis quorum pax & tranquillitas hac ratione continetur quod quisque ius suum alii seruat, hoc namque dictamen prima fronte videtur hac diuisione, at vero quecumque iustitia species tam in subditis est quam in principe, in hoc nimirum ad gubernandum, atque in illis ut gubernentur, vrg. i de legali diuisione est, nam commutativa eadem ratio ne est in omnibus, ergo ex hac differentia non potest sumi diuisionis ratio. Quod si di cas differentiam inde sumi, quod distributua iustitia per auctoritatem in ordine ad plurimos quibus facienda est distributio commutativa vero est vnius ad alterum, contra facit, quod vnum & multa speciem non mutant. Eiusdem quippe speciei est vnu homo cum duobus atque cum tribus. Deinde argumentum tertio, quod diuisione mancat. Iustitia enim vindicativa neque sub distributiva neque subcommutativa comprehendendi videtur, nam si respondeas contineri sub distributiva eo quod princeps ut premia probis, & supplicia reprobis decernit, in contrarium est, tum quod & persona particularis potest licite vindictam petere, tum etiam quod vindicta debet fieri ad aequalitatem delicti, quod officium est commutativa iustitia. Quod si hac ratione vietus pertinere dixeris ad commutatiuum reclamare haec ratio videtur quod sibi principi incumbit penas exigere proculpis, quod speciem gerit distributio iustitia. In contrarium est auctoritas Philosophi. s. Ethico. distinguens duas iustitia species, quam alia est distributionum distinctione, al-

Arg. 3.

Arist.

Arist.

Q. 2. c. 2. cujus ideo au-

ctoris.

DOTO
IURE
COIUS
DIL
13

Trobō auctoritate fulcitur. Probatur nihilominus nis communibus quae princeps habet in conclu- & ratione Distinctio habituum, si specifi- sua potestate neque vñquam fuerunt ci- ca sit, ab obiectorum natura derivatur, cium, quam sit in refundendis illis, que nam habitus distinguunt per actus, & ab alijs recepimus, ergo distinctiae exiguntur virtutes. Minor pater, nam quod quis actus per obiecta, est autem in republica, in qua iustitia aequitatem constituit, duplex ordo, idemque particularis, ad diversius, vi- delicet totius ad partes, & parium inter se, ergo per illos duos ordines duas etiam spe- cies iustitiae discernuntur. Illa autem quae est totius ad partes, puta quae communia bona cuius bene dispensat, nominata est di- stributiva; altera vero quae aequitatem seruat inter partes, nuncupatur commutati- va, sunt ergo due distinctae species. At licet conclusio haec non solum S. Thomae, ve- rum & Aristotelis sit plana confessio, non defundit iamen Aristotelis interpres qui contraria opinentur. Buridanus enim in eundem locum s. Ethicor. q. 7. non arbitriatur virtutes has specie distillare. Neque vñllo proflus argumentio virtutis, ppter quam quod rationes, inquit, pars contra non sunt facti valide. Haec autem arguimus nullum philosophum hominem contra Aucto- telem mouere deberet, nisi validioribus ap- se, ni etiun ppter quam quod ratio haec fa- da abunde rem monstrat in philosophia moralia, qua non est expetenda mathema- tica demonstratio, vi falso in principio Ethic. Aristi. docuit. Arguitur autem secundo ad eandem conclusionem. Iusti- tiae munus est debitum vñcuique reddere, est autem diversa ratio debiti in distributi- ua iustitia ab illa qua est in commutativa, ergo virtutes ipsae species differunt. Minor pater. Dupliciter aliqua res dicitur homini- nis. Vno modo simpliciter quia propria eius possit, altero vero secundum quid ut aint, quia scilicet non est sua propria, nisi quatenus est totius, cuius homo est pars. Etenim quae sunt totius, quodammodo sunt parium. Et ex his nascitur di- versis ratio debiri, alia quippe ratio est, quia res propria erat creditoris, alia vero quia erat totius reipublica. Ignoramus cum commutativa iustitia circa debitum posse- rioris generis versus, distributiva vero circa prius, sit consequens esse virtutes di- versas. Et ex hoc secundo argumento in- formatur tertium. Illic opus est distincta virtute specie, vbi operandi difficultas est ratio ad etiam specie distincta, sed experimus aliū idem. esse gradum difficultatis in effundendis bo-

Burida-
ni finit.

Secunda
ratio in Bu-
ridanū.

Tertia
ratio ad

sua potestate neque vñquam fuerunt ci- cium, quam sit in refundendis illis, que ab alijs recepimus, ergo distinctiae exiguntur virtutes. Minor pater, nam quod quis que reddat quod ab alio accepit, ratio hac protinus & inclinatio naturalis depreca- tur. Non erat tuum sed alteri b. dedit, pes- simus esles si non redderes. Attamen quan- do princeps aut cōmūnū dispensatores penes se habent illa bona, egerrime adduci possunt vñ distributiva si ibi virtutē po- sunt. Hoc porro nos longa experientia e- docet in principib. & in praefectis. Et con- firmatur haec ratio auctoritas Arist. Po- lit. dicentis homines propensius offici ad bona propria quam ad communia. Altera ei go virtus est distillatio, & altera com- mutativa.

Ad agendum ergo primum ante qua-
stionem sic respondeatur. Divisiones ut
exalte fiant, debeant fieri in paucissima
bra atq. adeo inter se opposita. Ob idq. cum
obligo iustitia sit bonum, idque primo di-
uidatur in commune & particulares, si iusta-
tia primum omnium dividatur ab Aucto-
telem, que est vniuersalis, & particula-
rem, si iustitia legalis sit illa qua respecta-
dine in partium ad totum ordinando dicas
in commune bonum, par icularis veroque
versarur circa particulares bona. Et haec est
qua subfequatur in distributivam & cōmu-
nitatiuam. Sed nunquid distributiva iustitia
non versatur etiam circa commune bonum?
Respondeatur quod & si circa illud versetur
tamen non h̄c illud pro obiecto ut legalis,
qua illud curat augere. Sed materia distri-
butivae est illa bona distribuere ac distille-
re inter particulares, & quia habitat deno-
minatur a termino ad quē sic ut calcacio a
calore qui dignatur non a frigore quod ab-
sunt ideo distributiva iustitia est particula-
ris, vi potest quā cōla bona facit particula-
ria legalia namq. particulaaria ordinari in com-
mune. Atqui velut legalis iustitia non so-
lit in principio est ad regendū, verum & in
subdiis ad obtemperandū, si & distributi-
va est ēr in cibis, vi cura, reparatione
sit contenta. Ppter quam quod patris &
piniatio cuiquam, puta patris milles al-
ius ampliæ familiæ vñ venire, v. ipse eti-
am inter hos distibutat bona sua.

Ad secundū aut, quo indagabatur diffe-
renzia radix inter has species, per hoc que
dicta

Ad ter-
marg.

dicta sunt, satis responsum est. Haud n. dif-
ferentia hęc colligitur, vel ex parte subiecti
vel ex parte numeris, sed illam perscruta-
mur, sum ex ordine diuerso ut dictum est,
nam ex diuersa ratione debiti, quia cōmu-
tativa reddit id quod est simpliciter debi-
tum, distributiva vero id quod est quodam
modo debitum. Ad tertium argumentum
respondeatur, bifariam contemplari posse
iustitiam vindicatiūam, vno videlicet mo-
do quatenus ad publicam iustitiam perti-
nere que ciues ordinat in bonum commu-
nem. Et hac ratione actus est a commutati-
va iustitia elicitus, imperatus autem a iusti-
tia legali, que est in principe et usque mini-
mis, iudex n. non tam accusat reo, ve-
rum ex proprio (vi aiunt) officio obsequi-
litatem ei publicę crimina vltimetur. Ani-
mo autem eis hoc munus iustitiae commu-
tativa, propterea quod nulla sit ibi bono-
rum distributio, nec proprię malorum, quia
mala non sunt deposita, ut distribuantur, sed
si vindicatio ad aequalitatem sceleris, in-
fligendo supplicium, que quidem forma
est commutativa iustitia, vi confessim vi-
debitur, licet hanc debeant imaginem di-
stributiae, quod nequiores acius puni-
tur. Imperatur autem a iustitia legali, cu-
ius est per leges & beneficiorum collatio-
nem, peccatumque inflectionem republi-
cam administrare, & particularibus vir-
tutibus huius faciem imperando vii. Si au-
tem vindicatio consideretur respectu par-
ticularis personae ad tollendum eius nocu-
mentum qualiter vindicatio non solum est
in principe, sed & in particulari iuste in-
mia affectio, cui licet est more & ordine
vindictam petere, nec in malum pro ma-
lo reddit, sed vi, repenitatio fibiat, quam-
quam illam, nisi per publicam potestate
exequi nequaerat, tunc vindicatio non est iu-
stitia actus, sed specialis per se virtutis, que
ad commutatiūam iustitiam reducitur.

Doctrina est S. Tho. 2.2. q. 108 artic. 1. Sed
interrogas, cur vindicatio ob commune
bonum commutativa est iustitia, siue in
principio siu in cive, illa autem vindicatio
que ad bonum particularis persona re-
fertur, si specialis virtus? Respondeatur,
quod respublica per ultionem a qualcum
crimini, & reddit malefactori quodam-
modo equale & suum recuperat honorem,
que vera est iustitiae commutatio. Quādo
vero persona particularis vindicatur, ni-

hil pro amissio honore vel fama recipit, sed
alter patitur sicut & ipse fuerat per pellus,
ideoque non attingit metas iustitiae com-
mutativa, sicuti attingit cum virtute restitu-
tions refacitur eis honor, vel eius loco
repnditur vel alius favor vel pecunia. Va-
de S. Tho. comparat hanc virtutem alter-
ri speciali gratiarum actionis pro benefici-
cio suscepio. Illa namque neque simili-
ter liberalitas est, quia aliqua illuc subest
imago debiti, neque vero simpliciter iusti-
tia, quia non est debitum legale, sed mora-
le ob idque, est virtus specialis que iustitia
adha ret. Est hic deum principibus adno-
randum circa distributiam iustitiae quod
cum si virtus inter duo extrema, virtusque
coexistat. Quare neque tantum finit bo-
norum effusionem, ut publicum ararium,
quod quam maxime necessarium est exhaus-
tiatur, neque vero permitit principem ea
esse partecipare in bonis distribuendis, ut rul-
lum habeat apud ciues gratiam, quibus ne-
cessit est sapientissime indigere. At vero hoc
cum primis cauendum vbiique esset, ne pu-
blica tributa & vobigalia que in publicos
vitus statuta sunt & populo decreta, abali-
narentur. Inde namque tum respublica
grauior periclitatur, tum etiam & milier
populus molestissime aggrauatur & premi-
tur, quippe cum illud in causa sit, vi tribu-
ta in dies auctiora exiguntur. Sed hoc in fi-
ne quæstionis sequentis latius.

ARTICVLVS II.

*Vtrum idem si medium distributiva ac com-
mutativa iustitia.*

S Equitur hoc secundo articulo de me-
dio inuestigando harum virtutum,
virum videlicet eodem modo in vita
que accipiatur? Est enim argumentum a par-
te affirmativa, quod cum moralium virtutum
medium secundum ratione inter duo
extrema limitetur, ut in fortitudine & pru-
dencia certius, & iustitia sit earum possi-
ma, consequens esse videtur, & ipsum eode
modo in omni iustitia designari. Mox cu
virumque tam distributiva quam commuta-
tiva sit particularis iustitia, utpote que ad
particularis personas refertur termina-
tur, appetit medium in vitaque sumi secū-
dum

Primum
argum.

Arg. 2.